

УДК 378.147:001.6

DOI: <https://doi.org/10.33216/2220-6310-2021-100-1-46-56>

ФОРМУВАННЯ ДОСЛІДНИЦЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ЯК ЧИННИК УДОСКОНАЛЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ТА ЛІТЕРАТУРИ

Г. П. Бондаренко

ORCID 0000-0001-8552-0387

У статті висвітлено сутність дослідницької компетентності вчителя, розкрито етапи організації дослідницької роботи майбутніх учителів української мови та літератури. Представлено комплекс педагогічних умов для ефективного формування дослідницьких умінь та навичок, який полягає в інтеграції науково-дослідної роботи у процес фахової підготовки майбутніх учителів української мови та літератури під час вивчення фахових дисциплін (написання курсових робіт), проходження практик (передусім педагогічних) та позааудиторної наукової діяльності (підготовка тез, статей, конкурсних студентських досліджень).

Визначено показники сформованості науково-дослідної діяльності: вміння формулювати мету й гіпотезу дослідження; вміння опрацьовувати різноманітні джерела з метою збирання необхідних даних; вміння вибирати основні й допоміжні методи проведення дослідження, вміння визначати практичну спрямованість дослідження.

Встановлено, що ефективне формування дослідницьких умінь і навичок має відбуватися лише під чітким і постійним керівництвом викладача, мета якого забезпечення постійного контролю й корекції рівнів сформованості дослідницьких умінь, що слугуватиме мотивувальним чинником для удосконалення дослідницьких навичок.

Доведено, що сформована дослідницька компетентність майбутнього вчителя української мови та літератури сприяє активізації навчально-пізнавальної діяльності, творчого мислення, дослідницьких навичок фахівця, розвиває наукову інтуїцію, творчий підхід до сприйняття знань і практичного їх застосування під час вирішення поставленої освітньої проблеми, дає змогу викладачеві-філологу стати більш гнучким у парадигмі власних професійних обов'язків, конкурентоспроможним, допомагає бути більш успішним у подальшому житті.

Ключові слова: дослідницька компетентність, дослідницька діяльність учителя, професійна підготовка вчителя, дослідницькі вміння й навички, учитель української мови та літератури.

Постановка проблеми в загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими і практичними завданнями. Згідно з вимогами Професійного стандарту за професіями «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти», «Вчитель закладу загальної середньої освіти» сучасний освітянин поряд із багатьма іншими професійно-комунікативними здібностями має володіти навичками безперервного професійного розвитку, що передбачає сформованість умінь «застосовувати наукові методи пізнання, спостерігати, аналізувати, формулювати гіпотези, збирати дані, проводити експерименти, аналізувати й тлумачити результати, створювати моделі та визначати їхню дієвість» (Професійний стандарт за професіями, с. 14). Тобто одним із провідних у структурі підготовки майбутнього фахівця в галузі середньої освіти стає дослідний компонент, який має стати основою формування дослідницької компетентності майбутнього вчителя. Особливого значення дослідницькі вміння й навички набувають під час роботи з учнями старшої школи, передусім під час підготовки наукових досліджень з учнями, членами МАН, а також у процесі підвищення кваліфікації, зокрема написанні роботи, присвяченої певному лінгводидактичному питанню з наданням підтвердження теоретичних положень конкретними прикладами з власної педагогічної діяльності або узагальнення власного педагогічного досвіду, також допомагає вчителю сформувати науково-педагогічну проблему, яка стає стрижнем його практичної педагогічної діяльності й знаходить реалізацію в кожному уроці як мови, так і літератури. Крім того, дослідницька компетентність дає змогу викладачеві-філологу стати більш гнучким у парадигмі власних професійних обов'язків, конкурентоспроможним, допомагає бути більш успішним у подальшому житті, що й визначає значимість її формування.

З огляду на вищевикладене особливої актуальності набуває проблема інтеграції науково-дослідної роботи у процес фахової підготовки майбутніх учителів української мови та літератури. Інтеграція науково-дослідної роботи в навчально-виховний процес передбачає формування у студентської молоді науково-дослідницької компетентності як невід'ємної складової професійної культури майбутніх філологів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковане вирішення даної проблеми і на які спирається автор. Науковці приділяють чимало уваги науково-дослідній роботі як необхідному елементу підготовки педагога (Н. Яковлева, З. Єсарєва); методам і формам

залучення майбутніх фахівців до наукової діяльності (В. Андрєєв, С. Архангельський, Ю. Кулюткін). Проблеми організації студентських досліджень висвітлено у працях І. Дагіте, М. Ковальнової; питання організації науково-дослідної роботи студентів як складника фахової підготовки відображено в роботах Л. Ковбасенко, О. Микитюк, О. Рогозіної; особливості організації науково-дослідної роботи студентів аналізували В. Сіденко, В. Шевченко; формування дослідницької компетентності знайшло відображення в роботах Н. Бібік, Л. Ващенко, Г. Селевко, В. Шадрікова та ін.

Виділення раніше не вирішених частин загальної проблеми, котрим присвячується означена стаття. Огляд наукових праць дозволяє стверджувати, що сьогодні накопичено значний теоретичний матеріал щодо формування науково-дослідницької компетентності майбутніх учителів. Утім, аналіз наукової літератури показав, що проблема формування в майбутніх учителів української мови та літератури науково-дослідницької компетентності як складової їх професійної культури потребує більш детального вивчення.

Мета статті – визначити сутність науково-дослідницької компетентності як показника сформованості професійної культури майбутніх учителів української мови та літератури. Досягнення мети наукової розвідки вимагає розв'язання таких завдань: з'ясувати сутність поняття «дослідницька компетентність вчителя», окреслити шляхи ефективної організації науково-дослідної роботи майбутніх учителів-філологів; дослідити способи інтеграції науково-дослідної роботи у процес фахової підготовки майбутніх учителів української мови та літератури.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих результатів. Дослідницька діяльність розглядається М. Махмутовим (1981) як пізнавальна самостійність, інтелектуальна здатність людини, що уможливорює самостійно виокремлювати суттєві й вторинні ознаки предметів, явищ, процесів.

Поняття «дослідницька діяльність учителя» В. Андрєєв (2000) трактує як педагогічний процес, орієнтований ним (учителем) на пошук учнями пояснення і доведення закономірних зв'язків і відношень фактів, явищ, процесів, що теоретично аналізуються чи експериментально спостерігаються. Задля успішного застосування у професійній діяльності дослідницькі вміння вчителя мають переформатуватися в дослідницьку компетентність. За визначенням Т. Сорочан (2010), компетентність становить інтегрований результат, що передбачає зміщення акцентів із накопичення нормативно визначених умінь і навичок на формування

здатності застосовувати набуті знання й досвід у нових умовах певної сфери діяльності (с. 8).

Дослідницьку компетентність М. Головань та В. Яценко (2012) визначають як «цілісну, інтегративну якість особистості, що поєднує знання, уміння, навички, досвід діяльності дослідника, ціннісні ставлення та особистісні якості й виявляється в готовності й здатності здійснювати дослідницьку діяльність з метою отримання нових знань шляхом застосування методів наукового пізнання, застосування творчого підходу в цілепокладанні, плануванні, прийнятті рішень, аналізі та оцінці результатів дослідницької діяльності» (с. 61).

На думку дослідників, ознаками сформованої дослідницької компетентності здобувача вищої освіти є ознайомлення з найбільш актуальними напрями досліджень певної галузі науки; володіння методологією наукової галузі; уміння чітко формулювати мету, об'єкт, предмет, завдання дослідження, а також планувати експеримент або аналізувати джерельну базу; уміння теоретично обґрунтувати й експериментально перевірити висунуту гіпотезу; уміння аналізувати результати своєї науково-дослідницької діяльності, робити необхідні висновки; уміння аргументувати свою точку зору, уміння виокремлювати ще не вирішені й перспективні проблеми дослідження тощо (Князяз, 2002).

З огляду на зазначене вище необхідними компонентами науково-дослідної діяльності можна визначити такі: вміння формулювати мету й гіпотезу дослідження, тобто проєктувальний компонент; вміння опрацьовувати різноманітні джерела з метою збирання необхідних даних, тобто інформаційний компонент; вміння вибирати основні й допоміжні методи проведення дослідження, тобто аналітичний компонент, вміння визначити практичну спрямованість дослідження, тобто практичний компонент.

Для майбутнього вчителя української мови та літератури означені компоненти конкретизуються у вмінні визначити актуальні напрями літературознавчих, мовознавчих та лінгводидактичних досліджень; обізнаності як з основоположними науковими роботами літературознавців, мовознавців і лінгводидактів, так і сучасними досягненнями у цих галузях; вмінні застосовувати на практиці арсенал методів, використовуваних у літературознавстві, мовознавстві та лінгводидактиці; розрізненні загальнонаукових методів пізнання і галузевих; обізнаності зі структурою і специфікою проведення досліджень у галузі літератури, мови та методики викладання; вмінні проводити мовознавчий, літературознавчий чи педагогічний експеримент й обґрунтовувати його результати;

організовувати дослідницьку діяльність учнів з філології; здійснювати моніторинг наукової діяльності.

Володіння майбутнім учителем української філології перерахованими вміннями є підставою для набуття ним певного рівня дослідницької компетентності. Під час навчання у ЗВО сформувати дослідницьку компетентність майбутнього вчителя української мови та літератури можна лише за умови раціонального поєднання науково-дослідної роботи в структурі навчального процесу з позанавчальною науковою діяльністю. Найбільш розповсюдженими формами науково-дослідної діяльності в структурі навчального процесу є написання курсових робіт, рефератів, підготовка дипломних робіт тощо. Позанавчальна наукова діяльність реалізується в підготовці тез і статей на університетські, всеукраїнські й міжнародні конференції, написанні студентських наукових робіт для участі у всеукраїнських конкурсах наукових досліджень. Така структура науково-дослідної роботи студента є логічним продовженням аудиторної, сприяє активізації навчально-пізнавальної діяльності, творчому оволодінню знаннями. За такого підходу науково-дослідна робота перестає бути елементом розвитку найздібніших студентів, а перетворюється на впливовий засіб професійної підготовки майбутнього фахівця, даючи змогу кожному студенту проявити свій дослідницький потенціал.

На нашу думку, найбільш вагоме місце у формуванні дослідницької компетентності майбутніх учителів посідає написання курсових робіт, наукових робіт для участі у всеукраїнських конкурсах наукових досліджень студентів, магістерських досліджень, які збагачують студентську молодь системою знань про особливості організації та проведення науково-дослідної роботи з актуальних питань української філології, методики викладання української мови та літератури. Також студенти вчать помічати типові недоліки в проведенні наукових пошуків та оформленні їхніх результатів.

Д. Мацько (2016) до найпоширеніших помилок наукових розвідок студентів відносить такі: недостатній характер наукової новизни філологічного або методичного дослідження; декларування автором правильності й успішності власного наукового пошуку без достатньої аргументованості чи експериментальної апробації; неузгодженість складових науково-методичного апарату дослідження, що полягає в дублюванні об'єкту та предмету дослідження, мети й завдань тощо; порушення причинно-наслідкового характеру організації наукового пошуку з української філології та представлення його результатів; надуживання іншомовною лексикою за наявності українських відповідників; недотримання принципів академічної доброчесності, що виявляється в

некоректності оформлення покликань, недотримання правил упорядкування бібліографії дослідження тощо (с. 325).

Задля успішного формування дослідницької компетентності, організацію науково-дослідної роботи студентів варто проводити з урахуванням принципів наступності й перспективності та лише під безпосереднім керівництвом викладача. Варто залучати студентів до наукової діяльності з молодших курсів, що допоможе їм знайти своє місце у подальшій дослідницькій роботі. При цьому дуже важливо починати наукові пошуки з простих форм, поступово переходячи до більш складних, що дозволить майбутньому словеснику гармонійно розвиватися, поглиблюючи знання, удосконалюючи свої уміння й навички дослідницького характеру (Саприкіна, Науково-дослідна робота як засіб розвитку креативних здібностей студентів-філологів, с. 345).

Досягнути цього можна лише за умови надання навчальному процесу дослідницької спрямованості, залучення студентів до виконання завдань дослідницького характеру передусім під час виконання курсових робіт під час вивчення дисциплін «Сучасна українська літературна мова», «Історія української літератури» на 2 і 3-му курсах, що слугуватиме підготовчим етапом до оволодіння елементарними дослідницькими уміннями. Написання курсових робіт дає можливість студентів опанувати структуру та методологію наукового дослідження, оволодіти практичним аспектом методологічного апарату дослідження, оволодіти культурою наукового академічного письма. Найбільш актуальні дослідження після доопрацювання можуть стати матеріалом для підготовки конкурсних студентських досліджень. Готуючи студентів до написання курсової роботи, викладач формує уміння студентів аналізувати наукові джерела, виділяти головне з аналізованої інформації, аналізувати та синтезувати певні літературознавчі/мовознавчі поняття, досліджувати провідні наукові розвідки в галузі літературознавства/мовознавства, оформляти дослідницькі роботи згідно з усталеними вимогами, знайомить з апаратом наукового дослідження (актуальність, мета, завдання, методи, наукова новизна, практичне значення) тощо.

Наступним шаблоном формування дослідницької компетентності студента-філолога є виконання дослідницьких проєктів у процесі навчальних і педагогічних практик. Збагачені знаннями з проведення наукових досліджень студенти мають можливість самостійно формулювати наукову проблему, над якою вони будуть працювати. Багатий матеріал для подальших наукових студій містить педагогічна практика. Працюючи на робочому місці вчителя української мови та літератури, студенти набувають умінь практично застосовувати на практиці теоретичні знання з

фахових дисциплін на 3-му курсі в 5-9-х класах ЗСО, на 4-му - в 10-11-х класах ЗСО, а також визначити актуальні лінгводидактичні проблеми, які можуть стати темами спочатку курсових робіт з методики викладання української мови/літератури, а в подальшому й магістерських досліджень. Майбутні учителі одержують можливість вивчати передовий педагогічний досвід вчителів, аналізувати фрагменти уроків, з'ясовувати на практиці ефективність застосування в навчальному процесі ЗСО певних інтерактивних та інноваційних технологій для реалізації завдань уроків української мови/літератури, практичним шляхом перевіряти доцільність застосування на уроках різних типів ustalених у методиці методів й прийомів вивчення мовних понять та літературних творів та ін. Зокрема, після проходження педагогічної практики студентів зацікавили такі теми: «Структура уроку в концепції НУШ», «Лінгводидактичні засади дистанційного проведення уроків української мови в ЗСО», «Застосування творчо-розвивальних технологій на уроках української мови», «Інтерактивні технології як засіб удосконалення мовно-мовленнєвої компетентності старшокласників», «Застосування технологій кооперативного навчання на уроках української мови», «Формування в учнів поняття про типи мовлення та структуру тексту на уроках української мови» тощо. Саме педагогічні практики, спрямовані на формування дослідницьких умінь у майбутніх учителів-словесників, формують навички педагогічної рефлексії, збагачують майбутніх педагогів досвідом оцінювання ефективності проведених уроків, доцільності застосованих методів та прийомів.

Забезпечити формування дослідницької компетентності не можливо без постійного контролю й корекції рівнів сформованості дослідницьких умінь, що слугуватиме мотивувальним чинником для удосконалення дослідницьких навичок. Реалізувати зазначене завдання можна лише шляхом надання студентам можливостей для презентації отриманих результатів і відзначення значущості результатів науково-дослідної роботи. Оцінювання наукового доробку студентської молоді найдоцільніше проводити під час захистів курсових робіт, репрезентації студентських доповідей у рамках науково-практичних конференцій, ретельної підготовки тез і статей до опублікування в збірниках студентських науково-практичних конференцій, обов'язкового нагородження молодих науковців, що стимулюватиме студентів за вагомі наукові досягнення тощо.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Отже, формування дослідницьких умінь і навичок студентів – це неперервний процес, який важливо стимулювати на заняттях і продовжувати у позанавчальній діяльності. Сформована дослідницька компетентність майбутнього вчителя

української мови та літератури сприяє активізації навчально-пізнавальної діяльності, творчого мислення, дослідницьких навичок фахівця, розвиває наукову інтуїцію, творчий підхід до сприйняття знань і практичного їх застосування під час вирішення поставленої освітньої проблеми.

Безперечно, матеріал статті не вичерпує всіх аспектів проблеми, що розглядається. Перспективи подальших пошуків полягають у розширенні й удосконаленні завдань, форм науково-дослідної роботи студентів.

Література

1. Андреев В. И. Педагогика: учебный курс для творческого саморазвития. 2-е изд. Казань : Центр инновационных технологий, 2000. 608 с.
2. Головань М. С., Яценко В. В. Сутність та зміст поняття «дослідницька компетентність». *Теорія та методика навчання фундаментальних дисциплін у вищій школі*: зб. наук. праць. Кривий Ріг : Видавничий відділ НМетАУ, 2012. Випуск VII. С. 55-62.
3. Князян М. О. Педагогічні засади формування дослідницької спрямованості особистості студента. *Науковий вісник Південноукраїнського державного педагогічного університету ім. К. Д. Ушинського*: зб. наук. пр. Одеса, 2002. Вип. 11-12. С. 129-136.
4. Махмутов М. И. Современный урок: вопросы теории. Москва : Педагогика, 1981. 192 с.
5. Мацько Д. С. Формування науково-дослідницької компетентності – складової професійної культури майбутніх учителів іноземної мови як провідна мета національної системи освіти України. *Теоретико-методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді*. Київ : НАПН України, 2016. Вип. 20(1). С. 317-332.
6. Професійний стандарт за професіями «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти», «Вчитель закладу загальної середньої освіти». URL: https://osvita.ua/doc/files/news/787/78704/Nakaz_2736__3_.pdf. (дата звернення: 04.03.2021).
7. Саприкіна Н. Науково-дослідна робота як засіб розвитку креативних здібностей студентів-філологів. *Вісник Львівського університету*. URL: <http://litmisto.org.ua/?p=19610> (дата звернення: 05.03.2021).
8. Сорочан Т. Професіоналізм та компетентності вчителів у контексті післядипломної освіти. *Освіта на Луганщині*. 2010. № 1. С. 7–12.

References

1. Andreev, V. I. (2000). *Pedagogika: Uchebnyi kurs dlya tvorcheskogo samorazvitiya [Pedagogy: a training course for creative self-development]*, 608. (2-d ed.). Kazan: Tsentri innovatsyonnykh tehnologiy (rus).
2. Holovan, M. S., & Yatsenko, V. V. (2012). Sutnist ta zmist poniattia "doslidnytska kompetentnist" [The essence and content of the concept of "research competence"]. *Teoriia ta metodyka navchannia fundamentalnykh dystsyplin u vyshchii shkoli: zbirnyk naukovykh prats, VII*, 55-62. Kryvyi Rih: Vydavnychiy viddil NMetAU (ukr).

3. Kniazian, M. O. (2002). Pedahohichni zasady formuvannya doslidnytskoi spriamovanosti osobystosti studenta [Pedagogical principles of research orientation formation student identity]. *Naukovyi visnyk Pivdemoukrainskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu im. K. D. Ushynskoho*, Zb. Nauk pr., 11-12, 129-136. Odesa (ukr).
4. Makhmotov, M. I. (1981). *Sovremennyy urok: voprosy teorii [A modern lesson: questions of theory]*, 192. Moscow: Pedagogika (rus).
5. Matsko, D. S. (2016). Formuvannya naukovo-doslidnytskoi kompetentnosti – skladovoi profesiynoi kultury maybutnikh uchyteliv inozemnoi movy yak providna meta natsionalnoi systemy osvity Ukrainy [Formation of research competence – a component of professional culture of future foreign language teachers as the leading goal of the national education system of Ukraine]. *Teoretyko-metodychni problemy vykhovannia ditey ta uchnivskoi molodi*, 20(1), 317-332. Kyiv: NAES of Ukraine (ukr).
6. *Profesiynyi standart za profesiyyamy "Vchytel pochatkovykh klasiv zakladu zahalnoi serednoi osvity", "Vchytel zakladu zahalnoi serednoi osvity" [Professional standard for the professions "Primary school teacher of general secondary education", "Teacher of general secondary education"]*. Retrieved from https://osvita.ua/doc/files/news/787/78704/Nakaz_2736__3_.pdf. (date of appeal: 04.03.2021) (ukr).
7. Saprykina, N. Naukovo-doslidna robota yak zasib rozvytku kreatyvnykh zdbnostey studentiv-filolohiv [Research work as a means of developing the creative abilities of students of philology]. *Visnyk Lvivskoho universytetu*. Retrieved from <http://litmisto.org.ua/?p=19610> (date of appeal: 05.03.2021) (ukr).
8. Sorochan, T. (2010). Profesionalizm ta kompetentnosti vchyteliv u konteksti pislidiplomnoi osvity [Professionalism and competencies of teachers in the context of postgraduate education]. *Osvita na Luhanshchyni*, 1, 7–12 (ukr).

ФОРМИРОВАНИЕ ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ КАК ФАКТОР СОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ПОДГОТОВКИ БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ УКРАИНСКОГО ЯЗЫКА И ЛИТЕРАТУРЫ

Г. П. Бондаренко

В статье освещена сущность исследовательской компетентности учителя, раскрыты этапы организации исследовательской работы будущих учителей украинского языка и литературы. Представлен комплекс педагогических условий для эффективного формирования исследовательских умений и навыков, который заключается в интеграции научно-исследовательской работы в процесс профессиональной подготовки будущих учителей украинского языка и литературы при изучении специальных дисциплин (написание курсовых работ), прохождение практик (прежде всего педагогических) и внеаудиторной научной деятельности (подготовка тезисов, статей, конкурсных студенческих исследований).

Определены показатели сформированности научно-исследовательской деятельности: умение формулировать цель и гипотезу исследования; умение обрабатывать различные источники с целью сбора необходимых данных; умение выбирать основные и вспомогательные методы проведения исследования, умение определять практическую направленность исследования.

Установлено, что эффективное формирование исследовательских умений и навыков должно происходить только под четким и постоянным руководством преподавателя, цель которого обеспечение постоянного контроля и коррекции уровней сформированности исследовательских умений, мотивация совершенствования исследовательских навыков.

Доказано, что сформированная исследовательская компетентность будущего учителя украинского языка и литературы способствует активизации учебно-познавательной деятельности, творческого мышления, исследовательских навыков специалиста, развивает научную интуицию, творческий подход к восприятию знаний и их применению при решении поставленной образовательной проблемы, позволяет учителю-филологу стать более гибким в парадигме собственных профессиональных обязанностей, конкурентоспособным, помогает быть более успешным в дальнейшей жизни.

Ключевые слова: *исследовательская компетентность, исследовательская деятельность учителя, профессиональная подготовка учителя, исследовательские умения и навыки, учитель украинского языка и литературы.*

FORMATION OF RESEARCH COMPETENCE AS A FACTOR OF IMPROVING THE PROFESSIONAL TRAINING OF FUTURE TEACHERS OF THE UKRAINIAN LANGUAGE AND LITERATURE

G. P. Bondarenko

The article highlights the essence of the teacher's research competence and reveals the stages of organizing future teachers' research work of the Ukrainian language and literature. A complex of pedagogical conditions for the effective formation of research skills and abilities is presented, which consists in the integration of research work into the process of professional training of future teachers of the Ukrainian language and literature in the study of special disciplines (writing term papers), internships (primarily pedagogical) and extracurricular scientific activities (preparation of abstracts, articles, competitive student research).

The indicators of the formation of research activities have been determined: the ability to formulate the goal and hypothesis of the research; the ability to process various sources to collect the necessary data; the ability to choose the main and auxiliary research methods, the ability to determine the practical direction of the research.

It has been established that the effective formation of research skills should take place only under the clear and constant guidance of a teacher, the purpose of which is to ensure constant monitoring and correction of the levels of formation of research skills, motivation to improve research skills.

It is proved that the formed research competence of the future teacher of the Ukrainian language and literature contributes to the activation of educational and cognitive activity, creative thinking, research skills of a specialist, develops scientific intuition, a creative approach to the perception of knowledge and their application in solving the posed educational problem, allows the teacher-philologist to become more flexible in the paradigm of their own professional responsibilities, competitive, helps to be more successful in later life.

Keywords: *Research competence, the research activity of a teacher, professional training of a teacher, research skills, teacher of the Ukrainian language and literature.*

Бондаренко Галина Петрівна – кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри української філології та журналістики Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля (м. Северодонецьк, Україна). E-mail: galyna.p.bondarenko@gmail.com

Бондаренко Галина Петровна – кандидат педагогических наук, доцент, заведующая кафедрой украинской филологии и журналистики Восточноукраинского национального университета имени Владимира Даля (г. Северодонецк, Украина). E-mail: galyna.p.bondarenko@gmail.com

Bondarenko Galyna Petrivna – Candidate of Pedagogical Sciences, Head of the Department of Ukrainian Philology and Journalism, Volodymyr Dahl East Ukrainian National University (Severodonetsk, Ukraine). E-mail: galyna.p.bondarenko@gmail.com